

Závěrečná zpráva ze studijního pobytu
Akademický rok 2021–2022
MONGOLSKO – Pobyt pro VŠ učitele

Tato zpráva musí být předána Akademické informační agentuře DZS MŠMT po ukončení studijního pobytu. Zprávu, prosím, zašlete e-mailem na adresu aia@dzs.cz. Do předmětu e-mailu napište „Zpráva z pobytu“.

Závěrečné zprávy, jejichž autoři souhlasili se zveřejněním, jsou k dispozici na internetové adrese <http://www.dzs.cz/scripts/detail.asp?id=165>.

Osobní údaje

Jméno a příjmení studenta:	Ondřej Srba
E-mail:	ondrejsrba@phil.muni.cz
Domácí VŠ:	Masarykova univerzita v Brně
Domácí fakulta:	Filozofická fakulta
Pracovní zařazení	Centrum asijských studií / Seminář vietnamských studií: odborný asistent
Hostitelská země:	Mongolsko
Hostitelská VŠ:	Mongolská státní univerzita
Délka pobytu / Datum od - do:	21.7.2022 – 16.8.2022

Prosíme o vyjádření, zda hodláte zprávu poskytnout k uveřejnění a zda ji hodláte zveřejnit anonymně či nikoli. Zveřejnění jména a kontaktu může pomoci dalším uchazečům o studijní pobyt v zahraničí.

Souhlasím s uveřejněním této zprávy na internetových stránkách DZS MŠMT **ano**
Souhlasím s uvedením jména u mé zprávy **ano**
Souhlasím s uvedením e-mailové adresy u mé zprávy **ano**

Body pro sepsání Zprávy ze studijního pobytu

- **Zahraníční pobyt** (uveďte stručné informace o délce studijního pobytu včetně termínu, o univerzitě či pracovišti, kde jste stáž absolvovali, o Vaší činnosti spojené se studiem)
- **Před odjezdem** (informace o formalitách, které je třeba zajistit před odjezdem – víza, pojištění apod., doprava, spojení, ceny)
- **Ubytování, stravování, doprava** (druh ubytování, kvalita, způsob zajištění, cena, možnost využití studentské koleje, možnost stravování v menze)
- **Finance** (způsob výplaty stipendia, dostatečnost finančních prostředků, potřeba finanční zálohy ze soukromých zdrojů, nepředvídané náklady)
- **Volný čas** (využívání volného času, akce a služby pro studenty, přístup do univerzitních zařízení – do knihoven, k internetu apod., sportovní a kulturní příležitosti, tipy na výlety)
- **S jakými problémy jste se setkal(a) při přípravě cesty a během zahraničního studia**

- **Další komentáře a doporučení (rady a tipy pro ostatní studenty)**
- **Celkové hodnocení** (jaký přínos měla stáž pro Vaše studium, diplomový projekt, doktorskou práci, pro zlepšení jazykových znalostí apod.)

Text zprávy:

Zpráva o studijně-výzkumném stipendijním pobytu v Mongolsku v rámci mezvládních kulturních dohod MŠMT ČR, pobyty pro VŠ učitele

Do Mongolska na Mongolskou státní univerzitu jsem jezdil pravidelně jako student mongolistiky FF UK v letech 2007 (letní škola), 2009/2010 (roční pobyt), 2011 (letní škola), jako student doktorského studia FF UK a FF MU (každoročně 2012–2019) a jako zaměstnanec FF MU (2020 – cesta však byla hrazena z grantu GAČR) a po přestávce kvůli pandemii Covid-2019 nyní v létě 2022.

Vzhledem k četným dřívějším pobytům v této zprávě neopakuji informace technického rázu a upozorňuji jen na ty skutečnosti, které jsou nové.

Náplň pobytu:

Náplní této cesty byl především terénní výzkum s cílem průběžné dokumentace historické orální tradice Altajských Urianchajců, tentokrát se zaměřením na oblasti sumu Bulgan v ajmagu Bajan-Ölgij. Po nezbytných dvoudenních přípravách v Ulaanbaataru a vyřízení administrativních formalit na Mongolské státní univerzitě jsem se po přesunu na západ Mongolska nejprve zúčastnil kulturních dní Altajských Urianchajců v Tolbu 24.–26.7., odkud jsem se přepravil rovnou na letoviště v sumu Bulgan, kde jsem prováděl rozhovory a zúčastněná pozorování v místních rodinách. Letošní výzkum navazoval na dřívější výzkum v letech 2012–2020. Zvláštní poděkování náleží opět rodině pana Č. Ganbaatara, která mě opětovně ubytovala a ochotně poskytla veškeré zázemí.

Po návratu do Ulaanbaataru 11.8.2022 jsem se setkal a konzultoval s prof. B. Chišigsüch (za celý pobyt 2x), prof. M. Ganboldem a dr. Ch. Mendsajchanem (2x), sháněl nově vydanou odbornou literaturu a zařizoval odeslání knih shromážděných distančně během pandemie covid-19 do ČR.

Hlavní přínos cesty spočíval v provedeném terénním výzkumu – během rozhovorů jsem se zaměřil především na témata úcty k místním božstvům ("pánové Altaje"), životopisům mnichů přeživších protináboženskou kampaň 30. let 20. století a vznik současných pohřebišť. Provedl jsem také zkušební dokumentaci orální historie chronologických změn v sezónních přesunech a stanovištích kočovných pastevců v dané oblasti, která bude rozvinuta v připravovaném projektovém návrhu ERC Starting grant. Protože se jednalo o první cestu do Mongolska od počátku roku 2020, část výzkumu byla zaměřena i na nezbytné doplňky pro výstupy ukončovaného grantu GA19-07619S, v němž nebylo možné většinu plánovaných cest uskutečnit kvůli pandemickým omezením.

Délku pobytu jsem i přes udělení dvouměsíčního pobytu byl nucen zkrátit z pracovních a rodinných důvodů na necelý jeden měsíc. Dříve plánovanou činnost v Ulaanbaataru (archivní a knihovní výzkum) jsem tudíž vzhledem k omezené délce cesty minimalizoval ve prospěch terénního výzkumu (původně plánované výzkumy v Mongolském národním archivu a Mongolské národní knihovně uskutečním při další výhledové cestě v zimě 2022/2023).

Ubytování: Mongolská státní univerzita nabízí nositelům stipendií na základě mezivládních kulturních dohod zdarma ubytování na kolejích pro zahraniční studenty. Vzhledem k tomu, že hlavní náplní mého pobytu byl terénní výzkum na venkově mimo Ulaanbaatar, mi ubytování v Ulaanbaataru laskavě poskytla paní Alena Bežiaková, za což jí patří upřímné poděkování.

Administrativní změny:

V průběhu covidové pandemie došlo v Mongolsku ke změně zákona, podle kterého se udělují víza a řídí pobytová oprávnění cizinců. Výsledkem je například zavedení online aplikace pro podávání žádostí o některé typy víz, zvláště turistického. Tato aplikace se však nevztahuje na většinu studijních a výzkumných pobytů.

Ke svému pobytu jsem potřeboval vízum kategorie E4 určené pro výzkumné pobyty. Toto vízum je možné získat na základě tzv. vízového povolení, které zařizuje univerzita (Department of Cooperation, konkrétně pracovník pan T.Saya-Erdene) na Imigračním úřadě (Гадаадын иргэн, харьяатын газар). Po vystavení povolení poskytne pracovník univerzity čtyřmístný kód povolení, podle kterého je možné povolení dohledat na Velvyslanectví Mongolska v Praze, které na jeho základě vyřídí vízum. Při pobytech do 90 dní by mělo mít vízum uvedenou dobu pobytu „90“ dní, avšak v mém případě došlo k chybě, kdy bylo uvedeno „0“ dní. „0“ dní se však uvádí u pobytů nad 90 dní, protože v takovém případě se po příjezdu do Mongolska vyřizuje povolení k pobytu. Povolení k pobytu se nyní nevyřizuje u pobytů kratších 90 dní. Je však nezbytná online registrace (u všech druhů víz) do 48 hodin po příjezdu. Registraci je u některých typů víz možné provést i osobně, avšak u studijních/výzkumných pobytů je standardní, aby registraci provedl pracovník univerzity – je tudíž potřeba co nejdříve po přiletu jít se ohlásit na Oddělení zahraniční spolupráce (Department of Cooperation / Гадаад харилцааны хэлтэс). V mém případě, kdy jsem měl chybný údaj ve vízu, jsem musel prostřednictvím pracovníků Oddělení zahraniční spolupráce provést také odregistraci (бүртгэлийн хасалт) před odjezdem (i tuto odregistraci provedli online). Na letišti před odletem sice vízum správně vzbudilo pozornost pracovnice vízové kontroly, která mě odeslala do přilehlé kanceláře, kde si ověřili, že online odregistrace byla skutečně provedena a dali do pasu příslušné razítko.

Finance: Na základě dřívějších zkušeností, kdy měsíční stipendia poskytovaná z mongolské strany nebyla vydávána v letních měsících, jsem ani při letošním pobytu nezkoušel vydání stipendia vyjednávat (vzhledem k dovozeným pracovníkům univerzity a vzhledem k tomu, že stipendia se na účet Mongolské státní univerzity načítala se začátkem akademického roku a u těch stipendistů, kteří nepřijeli v prvním kalendářním roce daného akademického roku se po přelomu kalendářního roku vracely zpět na mongolské Ministerstvo školství).

V Mongolsku používám platební karty českých bank jak pro výběry z bankomatů (volím přednostně bankomaty největších bank Khan a Golomt), tak i přímo pro platby kartou na platebních terminálech. Jak u bankomatů, tak zvláště na platebních terminálech se však může stát, že výběr či platba bude zamítnuta. Uvedený důvod (např. nedostatečný zůstatek) přitom nemusí být pravdivý a stává se, že pokus o výběr či platbu učiněný o minutu později proběhne bez problémů. S případnými komplikacemi je však potřeba počítat a mít raději i nezbytnou hotovost. Bankomaty (ATM) jsou spolehlivě k dispozici v Ulaanbaataru a ajsmačnických centrech, k cestám dále na venkov je nezbytné mít připravenou hotovost.

Doprava: Při cestování na venkov je nyní možný nákup autobusových jízdenek i online pomocí několika aplikací (např. Tapatrip), avšak platbu je možné provést výhradně pomocí platební karty mongolské banky.

Výraznou změnou oproti dřívějším pobytům byla zvýšená cena letenek, daná pocovidovou a mezinárodní situací (absence letů přes Peking a Moskvu). Letenku z Prahy přes Istanbul (zpáteční let do Budapešti, protože návrat do Prahy byl dražší) jsem zakoupil po několika dnech sledování dynamiky trhu letenek coby nejeekonomičtější variantu (36 196 Kč) mimo lety s téměř celodenním čekáním na přestupu.

Nové je rovněž mezinárodní letiště v Ulaanbaataru, umístěné asi 50 km od centra hlavního města. Třebaže základní autobusové linky z letiště do centra města fungují, při těžších zavazadlech je jejich využití komplikované a většina cestujících využívá nákladnější individuální dopravy – taxi z města na letiště se pohybuje kolem 80 tisíc MNT za vůz (i při více pasažérech). I v ranních hodinách bez dopravní zácpy trvá cesta na letiště kolem 1 hodiny, a proto je potřeba na přepravu před zpátečním letem myslet zavčas.

Celkové hodnocení:

I přes krátké trvání jsem první pobyt v Mongolsku po více než dvouleté přestávce plně využil:

- 1.) k provedení terénního výzkumu s výrazným přínosem pro svou odbornou činnost (nahrávky, výzkumné záznamy),
- 2.) k oživení kontaktů s komunitou Altajských Urianchajců, na níž je zaměřen můj dlouhodobý výzkum,
- 3.) k oživení kontaktů se spolupracujícími akademiky v Ulaanbaataru i navázání nových kontaktů s výzkumníky v regionech,
- 4.) k získání přehledu o nově vydané odborné literatuře a její částečné akvizici.

Vzhledem k tomu, že jsem ve zprávě již neopakoval řadu praktických informací spojených s pobytem, jsem ochoten všem, kteří se připravují na svůj první studijní pobyt v Mongolsku, odpovídat na dotazy e-mailem: OndrejSrba@gmail.com.